LÄRARHANDLEDNING

Författare: Caroline Engvall
Illustratör: Katarina Vintrafors

Förlag: Boksmart
Handledning: Helen Larsson

BOKSMART
SAGOR MED INBYGGD KUNSKAP

Lärarhandledningens upplägg

I denna lärarhandledning finns frågor och tips till idéer som kan användas före, under och efter läsningen av boken Nollan och kompisklubben - Klubbens första gåta.

De frågor som finns med i slutet av boken har i detta dokument fått visuellt stöd i form av enkla illustrationer.

Jag tycker om att arbeta ämnesövergripande och därför finns det förslag på olika aktiviteter man kan koppla till boken i fortsatt arbete i skolan.

I samma serie finns fler böcker om Nollan och kompisklubben. Hoppas du och din klass får många lärande och fina stunder kring dessa otroligt bra böcker av Caroline Engvall!

/Helen
@mitt_digiloga_klassrum

Innehåll i handledningen

- före, under och efter läsning
- övergripande övningar till alla böckerna

- Klubbens första gåta
  - ord och begrepp
  - frågor till läsningen
  - övningar
  - kopieringsunderlag

BOKSMART
SAGOR MED INBYGGD KUNSKAP

före - under - efter läsning

Före läsning
Börja med framsidan
Vad ser ni på framsidan?
Vad tror ni boken kommer att handla om?

Vad är bokens titel/Vad heter boken?
Vem har skrivit boken/Vem är författare?
Vem har ritat bilderna/Vem är illustratör?

Under läsning
Stanna upp under läsningen, antingen några gånger per kaitel eller efter varje kapitel. Ställ frågor och titta på bilderna. Förslag på frågor finns i detta material. Försök varva frågor på, mellan och bortom raderna.

Efter läsning
Använd frågorna som finns sist i boken. För visuellt stöd till dessa frågor, se sist i denna lärarhandledning.

I samband med läsning av boken kan man göra uppgifter kopplade till de teman som boken tar upp. Se förslag på uppgifter att göra i arbetet med boken i handledningen.

Övergripande frågor
VAD Vad hände i boken?
VILKEN Vilken del av boken är viktigast att komma ihåg?
VARFÖR Varför agerar personer i boken som de gör?
HUR. Hur slutade boken?
SYFTE Vad tror du att författaren vill lära oss genom boken?

övergripande övningar

Efter ett kapitlet
Vad handlar kapitlet om? Sammanfatta!
Berätta det viktigaste från kapitlet.
Vad tror du kommer hända sen?
Har du frågor från det här kapitlet?
Vad får du för känslor efter det här kapitlet?
Vad har du lärt dig?

Efter hela boken
Vad handlade boken om? Sammanfatta!
Berätta det viktigaste från boken.
Vad vill författaren lära dig? Vad har du lärt dig?
Tror du att barnen i boken lärde sig något? Vad?
Tror du att barnen kommer att agera annorlunda i en liknande situation?
Vad får du för känslor efter den här boken?
Har boken gett dig några frågor, något du funderar över?

Sammanfatta boken i bilder och ord
Rita en bild till varje kapitel eller till början, mitten och slutet. Skriv ord eller meningar till varje bild. Underlag för att göra den typen av uppgift finns bland kopieringsunderlaget.

Klubbens första gåta

I den första boken av Nollan och kompis-klubben möter vi teman som **vänskap**, **rädsla**, **grupptryck** och **fejkbilder**. I handledningen finns det uppgifter som knyter an till just dessa teman.

På följande sidor finns **ord och fraser** som kan vara bra att förklara innan eller under läsning. Därefter ges förslag till **frågor** att ställa under läsningen. Vill man sedan jobba vidare med bokens olika teman, finns det förslag på **uppgifter** att använda.

Övningar til boken:

- sammanfatta början, mitten och slutet
- sammanfatta varje kapitel i varsin ruta
- skapande och beskrivande text
- vänskap
- rädsla
- grupptryck
- är bilden sann?

Sist i materialet finns **visuellt stöd** till de frågor som finns med längst bak i den fysiska boken.

ord och fraser att förklara

Kapitel 1
smeknamn, äventyr, norrsken, fjäll, eko, älva, väsen

Kapitel 2
glänta, koja, planka, jägare, enhörning

Kapitel 3
frost, schack, knarrar, brudkista, huttrar, dolt

Kapitel 4
korsning, rysning, himla med ögonen, olustig känsla, skeptisk, ledtråd, vibration, mossen, inbilla sig, bugg, kall kår längs ryggen

Kapitel 5
varelse, med en rynka i pannan, feg, fingrarna i kors bakom ryggen

Kapitel 6
utkanten, tätnar, nervös, en kall ström drar genom kroppen, fejk, inbillning, flackande blick

Kapitel 7
flimrar, dimma, skogsbryn, dölja, samlingsplats, urtida väsen, själ, segergest

Kapitel 8
stirrar, immiga, varelse, kylan rinner genom kroppen

Kapitel 9
stel som en staty, står i vakt med frost i skägget, fnyser, fånig, sluter ögonen, trygghet, modig, genomträngande, lockande

Kapitel 10
gestikulera, jagade, uppspärrade ögon, krampaktigt, pulsen rusar, skepnad

Kapitel 11
gömställe, gapar, filter, prankade, löfte, ställer upp

BOKSMART
SAGOR MED INBYGGD KUNSKAP

frågor att ställa under/efter läsningen

Kapitel 1

- Varför bor Nollan bara hos sin pappa under loven? Hur ser hennes familjesituation ut?
- Hur kan familjer se ut?

Kapitel 2

- Har du varit i någon koja någon gång?
- Har du byggt en koja någon gång?
- Om du skulle bygga en koja, hur skulle den se ut då?

Kapitel 3

- Vems mobil kan det vara?
- Har du hittat en mobil någon gång? Vad gjorde du med den?
- Om du skulle hitta en mobil som inte är din, vad skulle du göra då?
- Varför bränner mobilen i handen?

Kapitel 4

- Vad hände när de startade mobilen?
- Hur kan kortet i mobilen visa de tre kompisarna när de var små?
- Varför blir Nollan rädd?

Kapitel 5

- Vad ska kompisarna göra?
- “Du är iallafall inte feg” - hur tror du att det känns när kompisen säger så?
- Är det viktigt att inte vara feg?
- Vad betyder det att vara feg?
- Har du blivit kallad feg någon gång? Hur kändes det?
- Är det viktigt att vara på ett särskilt sätt inför kompisar?
- Hur är en riktig vän?

Kapitel 6

- Måste man göra något som kompisarna vill om man själv inte vill det?
- Är det lätt eller svårt att säga nej till kompisar?
- Vet du vad grupptryck är?

Kapitel 7

- Vem skickar smsen?
- Vem är i skogen?
- Varför är Lo tveksam?

Kapitel 8

- Varför blir barnen rädda?
- Vad kan göra att man bli rädd fast man inte brukar bli det?
- Vad kan ha hänt med Elva?

Kapitel 9

- Vem viskar i skogen?
- Varför vågar Lo och Nollan inte säga att de är jätterädda?
- Vet du hur det är att vara rädd, ledsen eller arg utan att visa det för andra?
- Är det bra att hålla känslorna inne?

Kapitel 10

- Vem kommer fram? Vem är skepnaden?

Kapitel 11

- Vad tycker du om Elvas skämt?
- Varför gjorde Elva så?
- Vad tror du att Lo och Nollan tyckte om Elvas skämt?
- Är alla skämt roliga?
- Har du kompisar som du litar på, som ställer upp för dig? Hur känns det?
- Har du sett bilder med filter?
- Är det lätt eller svårt att veta om en bild är riktig eller fejk?
- Hur kan man veta om en bild är riktig eller fejk?

Skapande och beskrivande text

Korsning mellan en enhörning och ett mossmonster
I boken nämns en korsning mellan en enhörning och ett mossmonster. Hur ser en sådan varelse egentligen ut? Låt fantasin flöda och rita hur din fantasivarelse av en enhörning och ett mossmonster ser ut! I boken nämns även vindväsen och trädspöken. Visst låter det som om det kan bli en fantasifylld utställning om alla målar sina fantasiväsen?!

Självklart kan man låta detta bli en bilduppgift med en stor dos av fantasi där eleverna får använda valfritt material. Men om man vill jobba vidare med bilden så kommer här två förslag:

AI-bild av varelsen
När eleverna har ritat sin varelse kan ni testa att prompta den i en AI-tjänst genom att skriva en tydlig och detaljerad beskrivning av bilden. Här får eleverna öva på att beskriva tydligt och med så många beskrivande ord som möjligt för att få en bild som är så lik den som eleven själv har i huvudet. Det blir med andra ord en språkutvecklanade övning! Tänk på at AI (Copilote, Gemini, ChatGPT, Adobe Firefly) används tillsammans med vuxen.

Beskriv varelsen
Eleverna skriver en beskrivande text där de beskriver sin varelse i utseende. När alla har skrivit sina beskrivande texter kan bilderna sättas upp runt om i klasssrummet och elevernas uppgift blir att para ihop rätt beskrivning med rätt bild. Antingen kan man dela ut beskrivningarna så att varje elev får en beskrivning att matcha eller så görs ett häfte på alla beskrivnigar och eleverna ska matcha med alla bilder. Ge varje bild ett nummer som eleverna skriver bredvid beskrivningen. Kom ihåg att avidentifiera beskrivningarna.

Skriv en egen eller gemensam saga
Låt eleverna skriva en saga som handlar om sin varelse. De kan också skriva i par eller i mindre grupper där deras olika varelser möts i den gemensamma sagan.

vänskap

Vad är det bästa med vänner
Nollan har två bästa vänner i Frostvik. De heter Elva och Lo. De leker i kojan och delar både hemligheter och äventyr. De säger att de litar på varandra och ställer upp för varandra.

Använd detta som ingång för att samtala om vänskap.

- Vad är vänskap?
- Vad betyder det att ha en bästa vän?
- Hur ska en bra vän vara?
- Vad gör vänner tillsammans?
- Hur vet man om man har vänner?
- Vad kan man göra om man inte har vänner, men vill ha det?
- Vad gör man om man har en vän som inte alltid är så snäll mot en?

Sammanfatta vänskap
Eleverna kan enskilt, i par eller mindre grupper prata om hur vänskap ska kännas, hur det bör vara. Detta kan de sedan sammanfatta i sex punkter. Punkterna skrivs längs ärmarna på kopieringsunderlaget om vänskap. Välj om de ska använda en färglagd illustration eller om de ska färglägga själva.

Kojan
Låt eleverna rita hur deras drömkoja ser ut och låt dem berätta vad de och deras kompisar gör i kojan!

- använd mall som finns i kopieringsunderlaget i denna handledning
- låt eleverna rita på papper eller digitalt
- låt eleverna skriva för hand eller digitalt till den bild de ritat
- eleverna kan också få prata in vad de gör tillsammans med kompisarna i kojan

Ett alternativ är att använda bilden på kojan som eleverna ritar och låta den bli ingången till att eleverna skriver egna berättelser om vännerna och kojan.

Man kan också låta eleverna använda en inledning från boken, s.8:

Vi är bästa vänner som delar hemligheter och äventyr. Men det blir inte alltid som vi har tänkt oss...

Låt eleverna fortsätta och berätta en egen historia.

känsla - rädsla

Samtal om rädsla

- Hur känns det att vara rädd?
- Varför finns rädsla som känsla? Varför är det bra att rädsla finns?
- Har du varit rädd någon gång?
- Vad är du rädd för?
- Är alla rädda för något? Även vuxna?
- Vad kan man göra om man blir rädd?

Illustrera känslan rädsla

Eleverna skapar utifrån känslan rädsla:

- måla känslan eller något du är rädd för
- måla med en färg som förknippas med känslan. Prata med eleverna om vilken färg de tycker passar till känslan rädsla. Alla elever får skapa en bild i den valda färgen och med tema rädsla. Sedan kan man sätta upp alla rädslo-alster och ha en vernissage med tema rädsla.

Utvidga till fler känslor

Samma uppgift kan göras med fler känslor. Prata om vad varje känsla ska ha för färg och skapa olika känslo-alster. Till utställningen av dessa kan man samla alla arga teckningar i ett rum, alla rädda i ett annat och så vidare. Eleverna kan också få dekorera rummen med annat de tycker passar känslan. Bjud in andra klasser att ta del av en känslo-vernissage.

Koppla till andra böcker och filmer

- Färgmonstret
- Känsloboken
- Mumin och Lilla My upptäcker känslor
- Mera miner med Alfons Åberg
- Mina känslor och jag
- Draken Douglas är rädd och orolig, ljudbok
- Djuren på Djuris om känslor
- Insidan ut
- Tema 1: Lätta och jobbiga känslor (Rädda barnen)
- Att identifera sina känslor - och sätta ord på hur man mår (AttentionPlay)

grupptryck

Rollspel
”Stå upp för dig själv”
Syfte: Öva på konkreta sätt att säga nej och hantera grupptryck.

Dela in eleverna i mindre grupper. Ge varje grupp ett scenario som de ska spela upp i gruppen och senare för halvklass/helklass. I varje grupp ska man samtala kring hur man kan säga nej på ett tryggt sätt, även om kompisarna fortsätter tjata. Nedan finns förslag på scenarion. Använd dessa eller egna som är relevanta för er klass.

- En kompis vill att ni ska byta legofigur med varandra. De andra håller med, men du vill inte byta den figuren.
- Alla i gruppen vill att ni ska reta en klasskompis. Du vill inte.
- Kompisarna vill att du går in i mataffären och snattar en godispåse. Du vill inte.
- Alla i gruppen vill att ni ska sparka iväg fotbollen för de yngre barnen så att ni kan ta fotbollsplanen. Du vill inte.
- Kompisarna säger att ni struntar i att gå in på lektionen. Vi stannar kvar ute. Du vill gå in.
- Kompisarna säger till dig att du ska säga till en klasskompis att hen har fula kläder. Du vill inte.
- Ni sitter tre personer i kompisgungan. En klasskompis ber att få vara med. Kompisarna säger nej. Du vill säga ja.

Diskutera efteråt:
- Vad kändes svårt?
- Vad fungerade bra?
- Hur kan man göra om kompisarna fortsätter tjata?

grupptryck

Grupptryckslinje
Syfte: Visualisera hur mycket gruppen påverkar oss.

Tejpa upp en linje på golvet och lägg ut lappar “påverkas inte” och “påverkas” eller “ja” och “nej”. Uppgiften kan göras i halv- eller helklass. Man kan också låta elverna göra uppgiften individuellt först så att alla får tänka efter själva. Skriv ut pappret med grupptryckslinjen och låt eleverna skriva siffror för varje påstående.

Läs upp påståenden (förslag finns nedan) och låt eleverna skriva siffor eller ställa sig på linjen där de tycker att påståendet stämmer överens för dem.

Läs upp olika påståenden, t.ex:

1. Jag provar nya lekar bara för att andra gör det.
2. Jag säger ja till något bara för att mina kompisar vill.
3. Jag provar en ny lek även om jag inte känner för det.
4. Jag låter bli att säga vad jag tycker för att det bara är jag som tycker så.
5. Jag skrattar när någon retas, även om jag vet att det inte är snällt.
6. Jag äter något jag inte gillar för att mina kompisar tycker det är gott.
7. Jag gör något som känns fel bara för att bli omtyckt.
8. Jag följer med på något spännande, även om jag är lite rädd.
9. Jag vågar säga ifrån när någon gör något dumt.
10. Jag provar nya saker bara för att mina kompisar gör det.
11. Jag vågar göra det jag tycker är roligt, även om ingen annan vill.
12. Jag gör som mina kompisar säger att jag ska göra.

Diskutera sedan i grupper/helklass:

- Vad kan man göra om man vill stå emot grupptryck?
- Varför påverkas vi så av gruppen?
- Finns det någon gång som grupptryck är bra?

Är bilden sann?

Med AI
Det är perfekt att använda sig av AI för att prata om ifall bilder är sanna eller inte.

En del bilder är enkla att se att de är fejk, medan andra är svårare. AI har blivit så bra att det är svårt att avgöra om en bild är sann eller inte. Det kan vara helt omöjligt. På Internetstiftelsen finns en bra artikel om detta: *Blotta ögat räcker inte – så avslöjar du falska bilder i en tid av AI*

Samtala om bilder
Titta på några bilder och låt eleverna samtala om de är sanna eller fejk.

- orealistiskt - ett lejon på en cykel
- realistisk - gata i New York, men den är AI-genererad
- realistisk - smultron på strå - tagen av en verklig person
- realistisk - två personer i solnedgången, AI (titta särskilt på händerna)
- realistiska bilder av Lysebotn, den första är verklig och den andra AI

Katter
I detta material finns fyra bilder av katter. Låt eleverna prata i par eller mindre grupper för att sedan prata i helklass om vilken eller vilka bilder som är tagen av en verklig person (bild, nr 3) och vilken eller vilka som är AI-genererade.

Kopieringsunderlag

På följande sidor hittar du kopieringsunderlag till de uppgifter som nämnts i denna lärarhandledning.

- sammanfatta: början, mitten och slutet (finns 3 olika versioner)
- sammanfatta boken i en bild per kapitel
- enhörningsmossmonster
- grupptryckslinje
- är bilden sann? (fyra olika)
- visuellt stöd till frågorna sist i boken

Nollan och kompisklubben

Klubbens första gåta

början	mitten	slutet

BOKSMART
SAGOR MED INBYGGD KUNSKAP

BOKSMART
SAGOR MED INBYGGD KUNSKAP

Nollan och kompisklubben

Klubbens första gåta

Nollan och kompisklubben

Klubbens första gåta

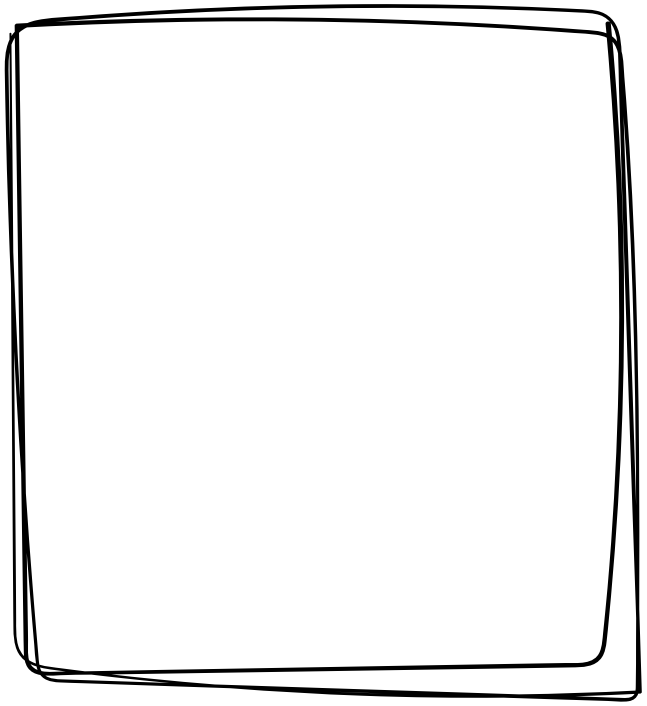

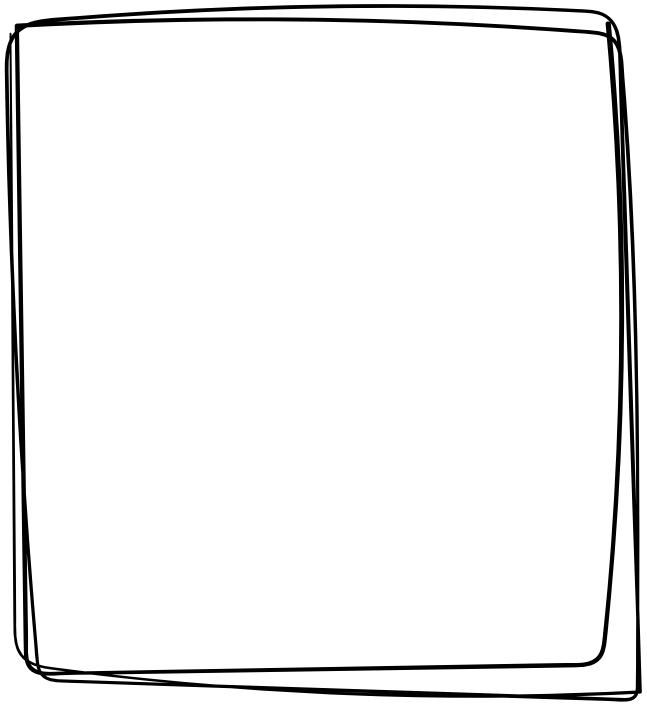

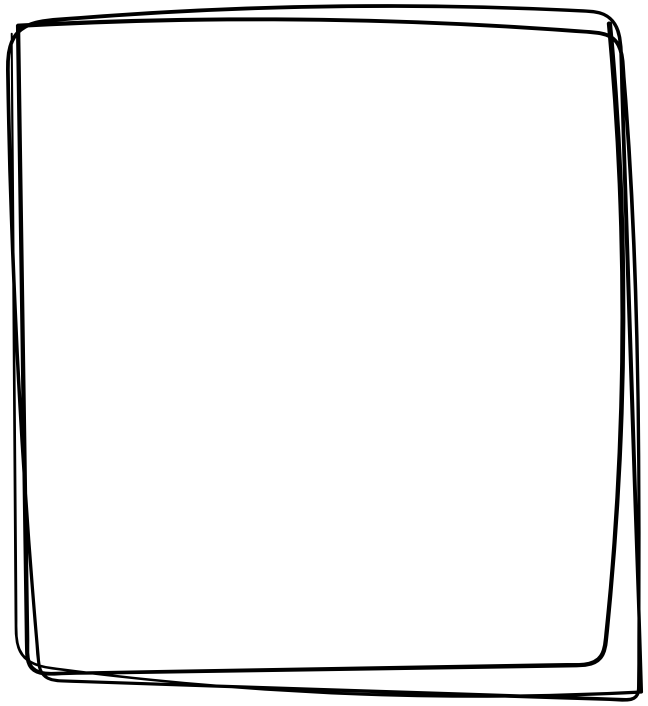

Nollan och kompisklubben

Klubbens första gåta

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

BOKSMART
SAGOR MED INBYGGD KUNSKAP

vänskap

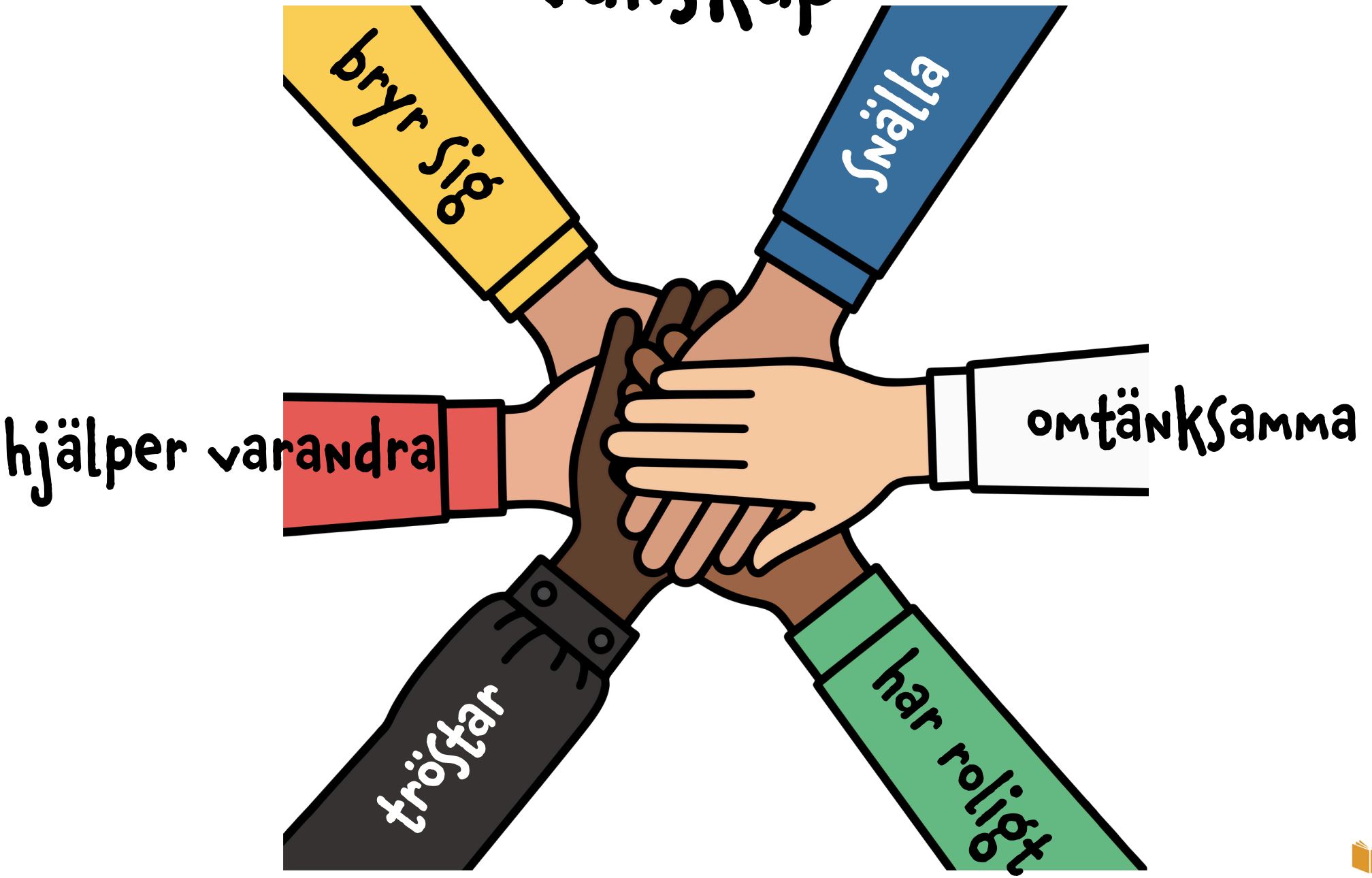

BOKSMART
SAGOR MED INBYGGD KUNSKAP

vänskap

BOKSMART
SAGOR MED INBYGGD KUNSKAP

vänskap

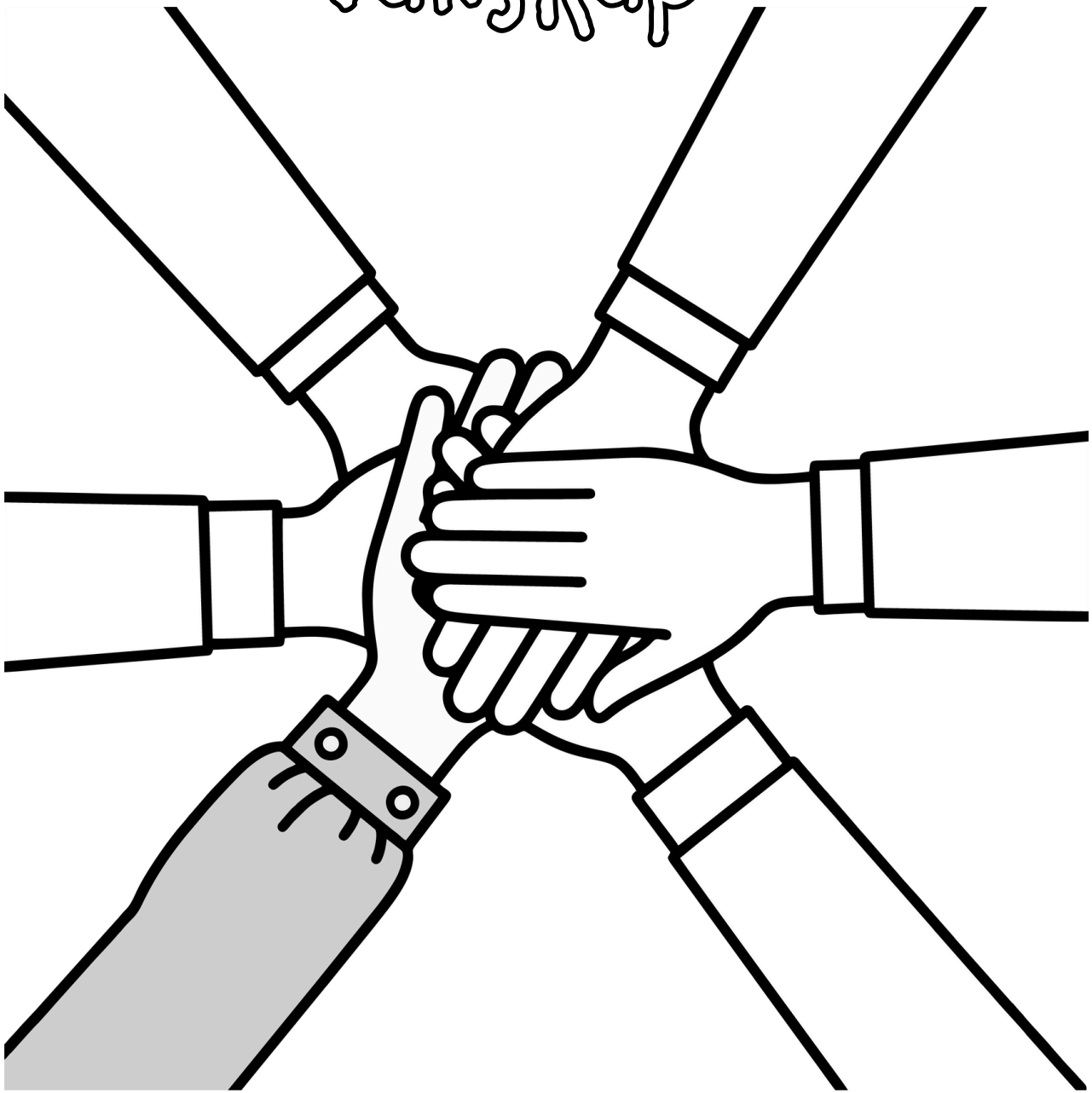

BOKSMART
SAGOR MED INBYGGD KUNSKAP

KOJAN

KOJAN

KOJAN

KOJAN

Enhörningsmossmonster

BOKSMART
SAGOR MED INBYGGD KUNSKAP

grupptryckslinje

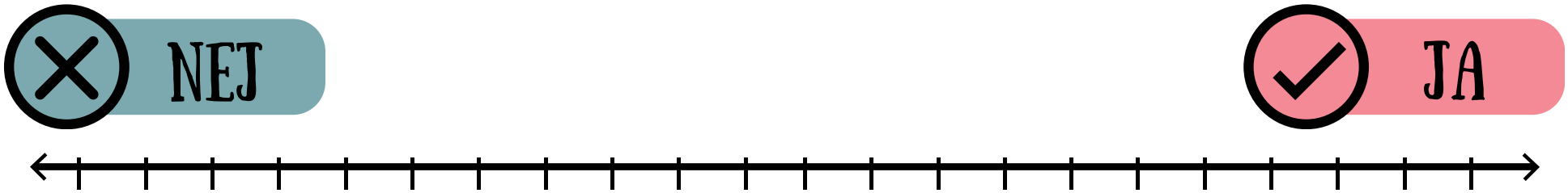

BOKSMART
SAGOR MED INBYGGD KUNSKAP

grupptryckslinje

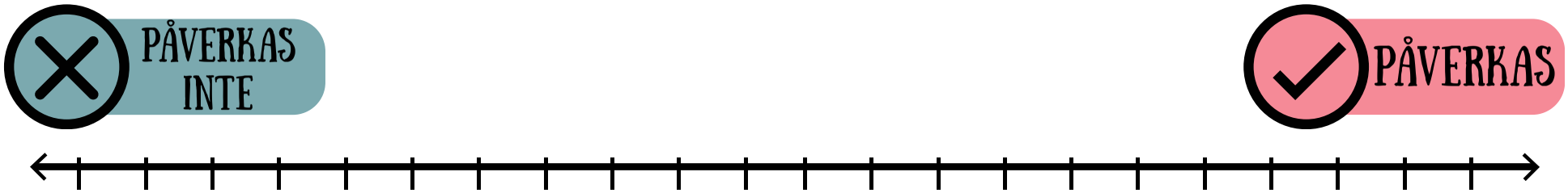

BOKSMART
SÅGOR MED INBYGGD KUNSKAP

JA

NEJ

PÅVERKAS

PÅVERKAS INTE

BOKSMART
SAGOR MED INBYGGD KUNSKAP

Lysebotn, Norge

BOKSMART
SAGOR MED INBYGGD KUNSKAP

BOKSMART
SAGOR MED INBYGGD KUNSKAP

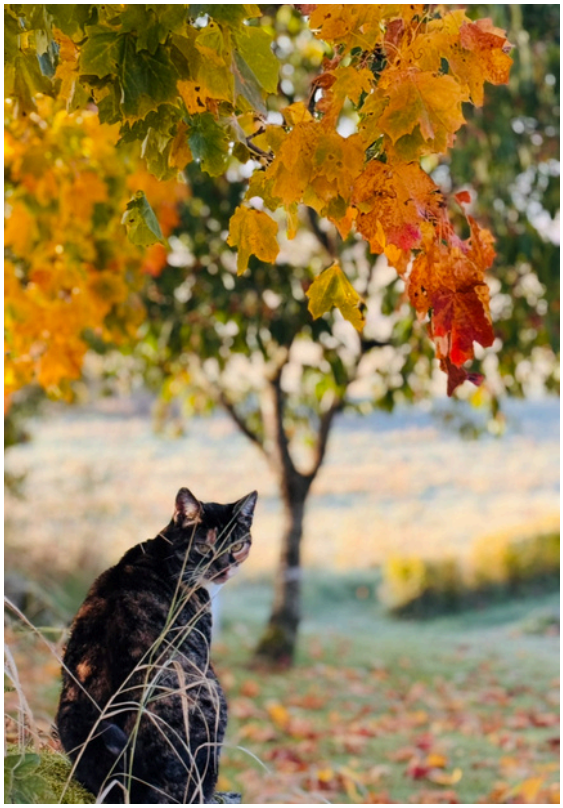

BOKSMART
SAGOR MED INBYGGD KUNSKAP

Har någon kompis kallat dig feg någon gång?

Hur kändes det?

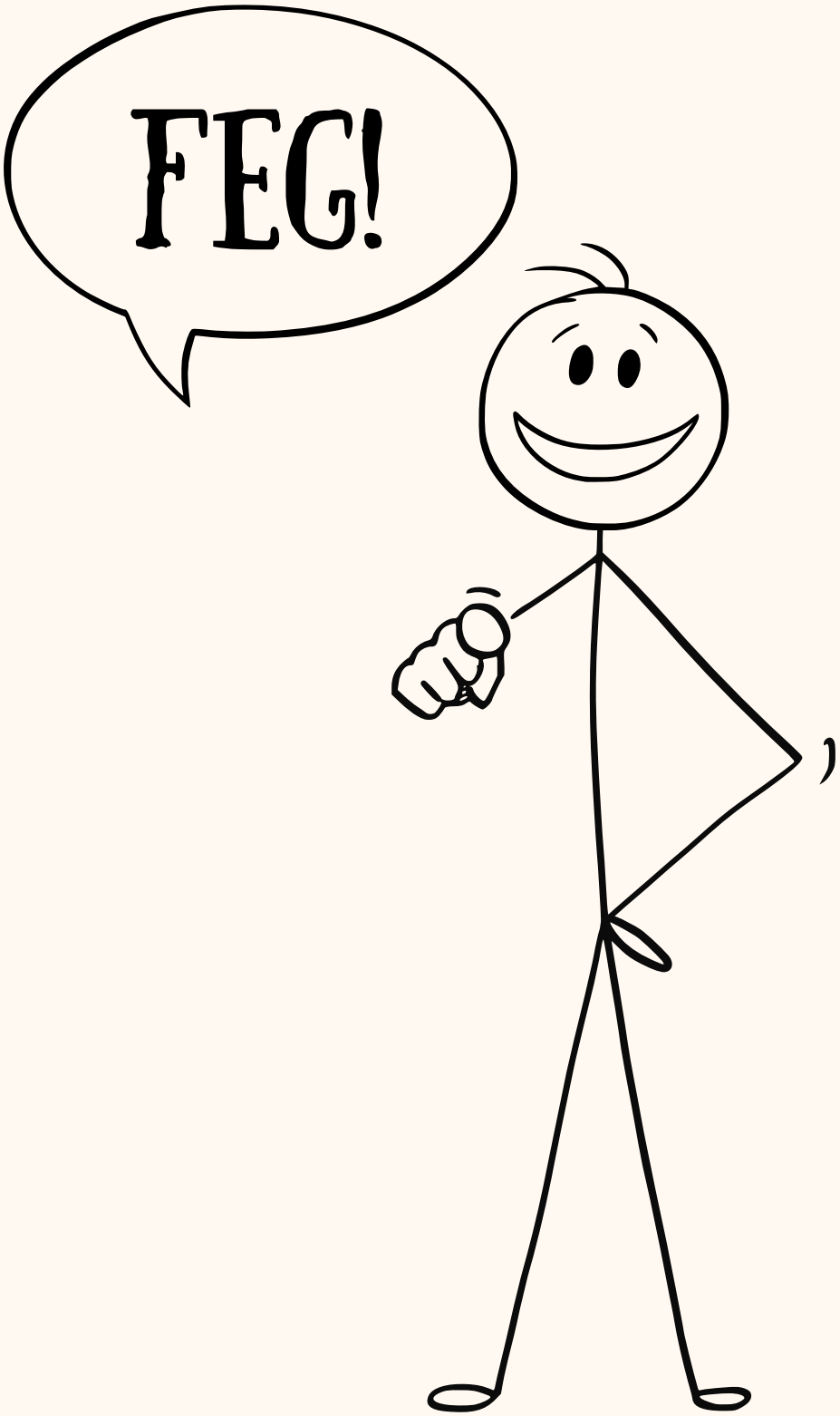

Har någon kompis kallat dig feg någon gång?

Hur kändes det?

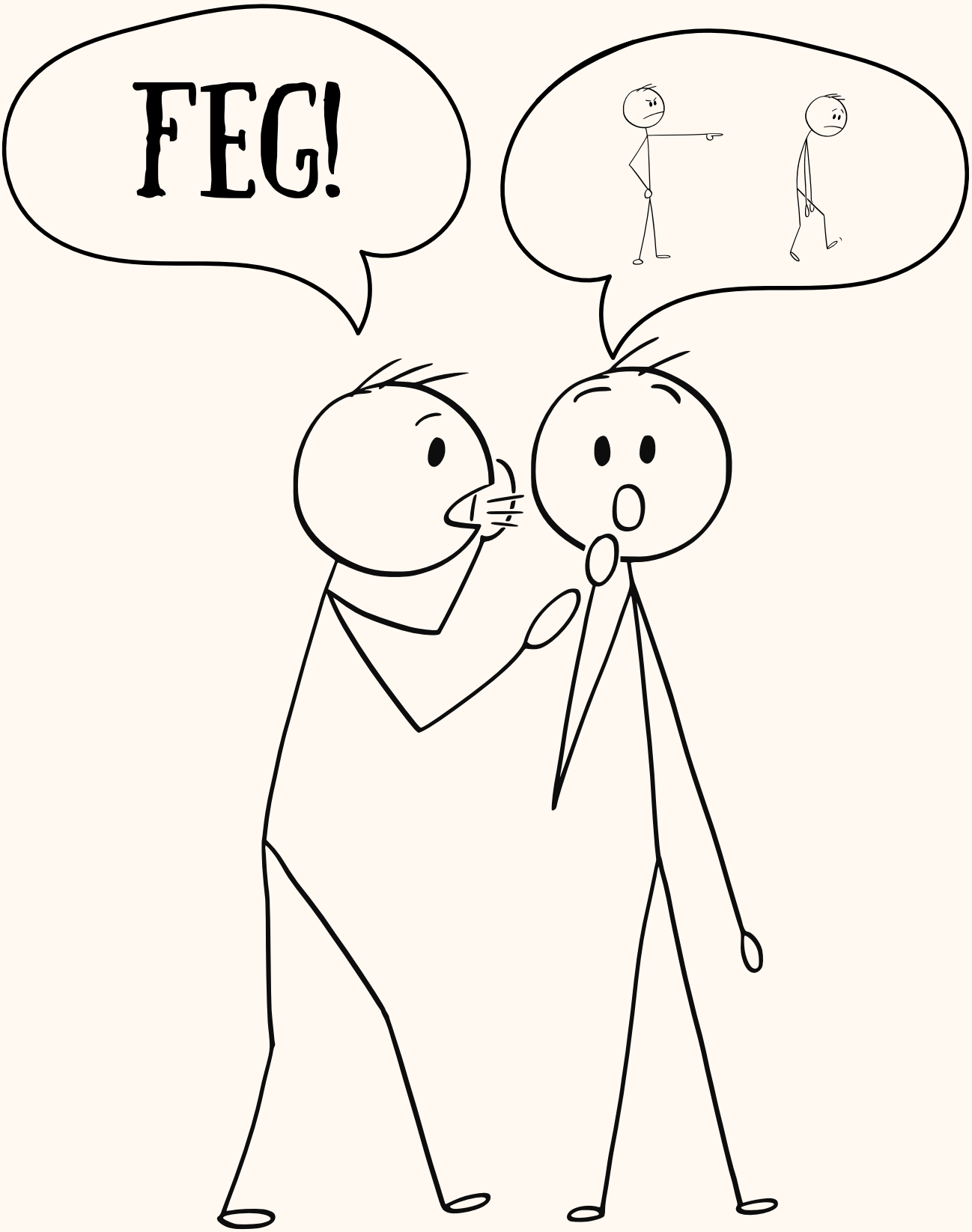

Måste man göra saker trots att

kompisar kallar en feg?

Vad gör du när du inte håller med dina kompisar?

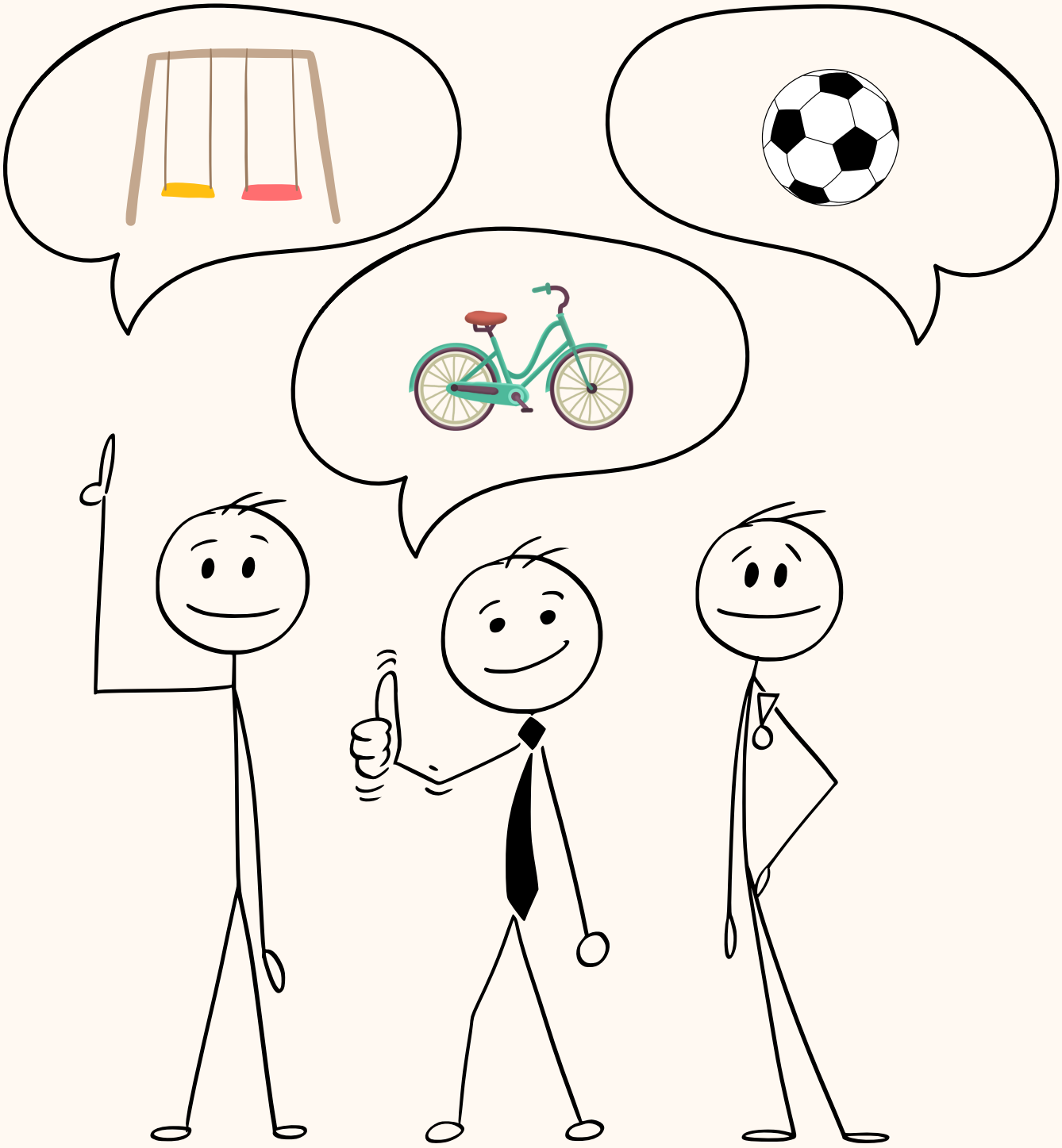

Hur kan man göra om alla vill olika?

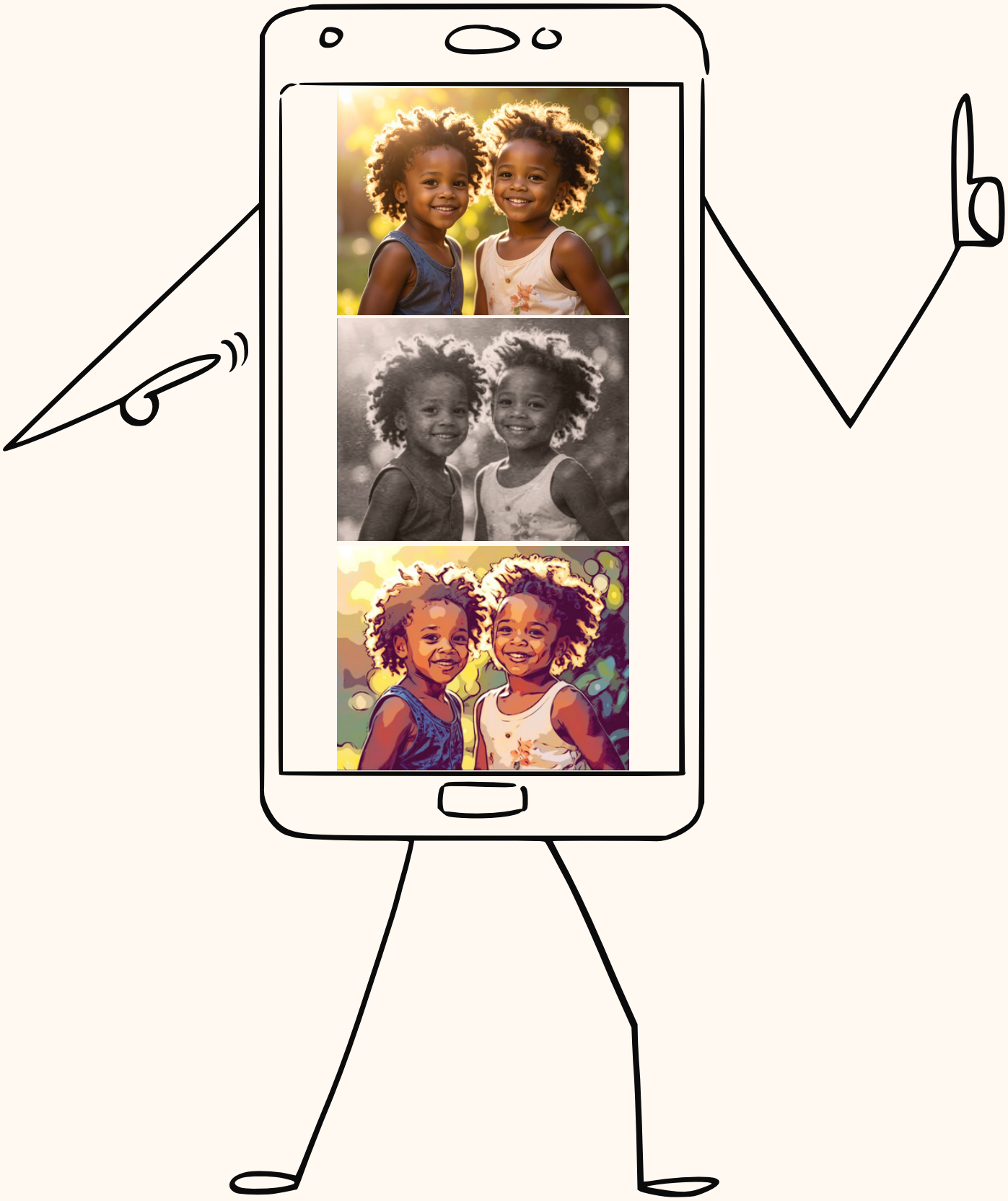

Har du sett bilder med filter?

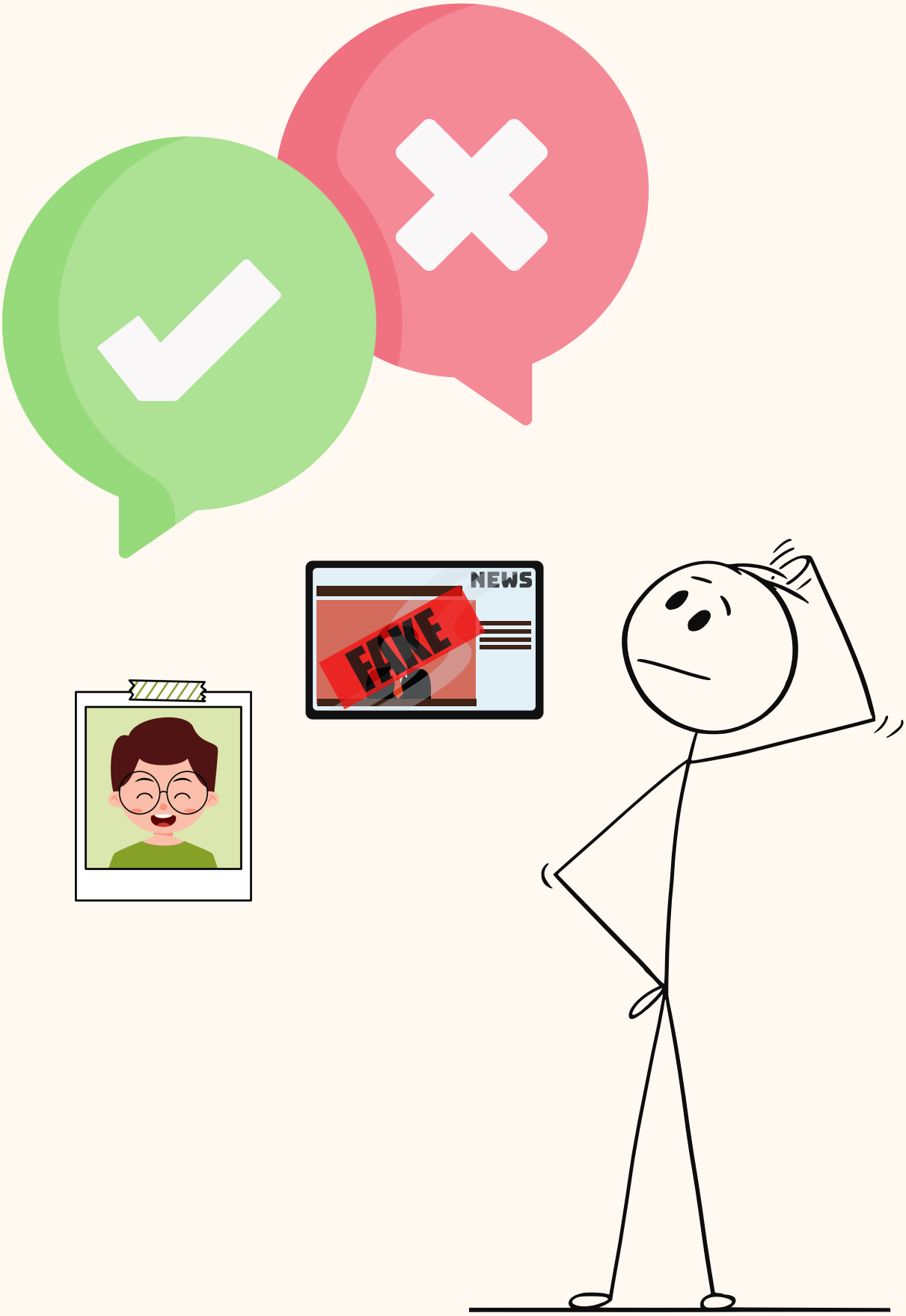

Vet du att det kan finnas bilder och filmer som inte är på riktigt?

Hur vet man om bilder och filmer är äkta?